

TANKÓ ANDREA

Idődialogus

Emlékezés egy (vélt) édesanyára és jelenvalóságokra

Különös lehet, ahogy összemosódnak az idősíkok. Ahogy vannak bizonyos jelenek, vannak bizonyos valóságok, de nincs egy jelen és egy valóság. Egy pillanatra megborul a percmutató, s átsétálunk egymás egyetlen hitt jelenvalóságába, s a találkozásban nem is tudjuk, igazán mi ámit el jobban: (bele)látni azt a Te-t, akiről fogalmunk sem volt, akiről fogalmunk sem lehetett, hisz fényévekre a mi születésünktől jön el az ő ideje egy szép márciusi napon, mikor déli tizenkettőt harangoznak. Vagy attól hüledezünk inkább, hogy tapasztaljuk, ahogy megbomlik minden szilárdnak hitt, kőbe vésett elképzelésünk arról, kik és hogyan találkozhatnak, hogy az idő és a tér behatárol, hogy a valóság egy, igaz és feddhetetlen.

Narratívát adok az élményednek, rendben? Kell a közelségtapasztalat, hogy élőnek érezzük a kép-embereket. Az időn és térhatárokon átívelő dialógust, amelyben egy téli délután, nagymamaillatú pokrócba bugyolálva lépegettél át a jelen(ek) ajtaján. Minden kopogtatásra idegen, ismeretlen kéz nyitott ajtót, habogtál, köhögtél, csókolomok és jó napotok között kótársztál, mit is kellene most mondani?

Megsárgult arcok néztek rád, kép-emberek arcai, olyanok, akiknek a szép márciusi déli harangozások a megterített asztalt jelezték, szó sem volt születés(ed)ről. Megsárgult arcok, szép, sötétbarna kontyos asszonyarcok, inget viselő, régi vágású férfiak arca. Betessékeltek, egytől egyig, meghívtak a napjukba, legalább egyszer, legalább egyszer. Még mindig nem találad a hangod, hogy legalább köszönj, ha belépsz az ajtón, de a szemed megvolt, a tágra nyílt, kíváncsiságtól csillogó szemed. Távolról hallottad nagymama hangját, ő vezetett idáig, kapaszkodj hát jól bele a köntösébe, nem maradhatsz le. S miközben te követted a kép-emberek arcképeit, a mama-hang elmondta, ki kinek a kije, mi történt 1910-ben, hogy született meg rá két évre a dédmama, nem, nem az, akinél most vagy, ő odébb lakik, igen, igen, hisz emlékszel, de hogyhogy emlékszel, vagy úgy, régen nagyapád sokat mesélt az édesanyjáról, igen, így már érthető az emlékeid, hozzá majd később látogatsz.

Te csak mész tovább, már nem olyan erőtlen és elhaló a kopogásod, erőteljesen kopogsz és topogsz, be szeretnél jutni, engedjenek, hadd menj be, ide is, ide a szürke falú szobába, ami egy kis kertre néz. Ide, ide akarsz a legjobban bemenni, a fal miatt is, meg persze a kert is érdekel, déli fekvésű, takaros, de leginkább az a nő vonz, hosszú haja a vállára omlik, ott ül

TANKÓ ANDREA (1997, Sep-siszentgyörgy), a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem magyar-komparatiztika szakos hallgatója. Az irodalom számára jelenleg egy világot képez, híd önmagához és másokhoz, valami, ami közös lehet. Korábban jelent meg novellája a Várad folyóiratban, valamint a Bibliofil Alapítványnál is. A 2018. évi Tabéry Géza novellapályázat megszert harmadik díjasa.

a kertben, nyári ruhában, mezítláb, nem látod az arcát, pedig nagyon érzed, olyan nagyon ismerősnek érzed. Látni szeretnéd, pedig tudod, az az arc is sárga lenne, idő rágta napsárga, mint a többi, ami ajtót nyitott neked. Mégis, engedjenek be az ajtón, ott akarsz lenni, amikor a kép készül, látni akarod, ahogy a szemeddel befoghatod a láthatárt, a szürke fal egy részét, a kert egészét és a benne ülő tündérlányt. Ki... ki ő? – rángatod a köntöst, de nem jön válasz, hol a mama-hang, miért nem válaszol? Hisz ő is utazik veled, nem? Ismernie kell, tudnia a kert lányáról, ki ő, mama? Hol vagy, mama? Nem, nem kérek, köszönöm, nem, nem is fázom, jó meleg a pokróc, igen, te kötötted, tudom, mikor még jó fonalat lehetett kapni a sarki boltban, lehetett jó fonalat kapni a sarki boltban? Mama, ki ő? Visszazuhantál a jelenedbe, hallod, hogy ki ő, ki a kert (tündér)lánya, a sokadik nagybácsi édesanyja, igen, nagyon szép lány volt, mint egy tündér. Miért mondod ezt, mama, miért mondod, hogy a sokadik nagybácsi édesanyja, hogy tündér volt, nem lehet, másnak kell lennie, ismerem őt, itt érzem, közel érzem magamhoz, ki ő, mama?

Lapoztok, serceg mama bütykös ujja alatt a málló sárgaság. Újabb ajtók, újabb jelenek, ráncigálnak magukkal, magukba, félig még a nagymamailatba vagy bugyolálva, félig már kiléptél onnan, de ő vezet(ne) tovább. Nézd, van itt valami, jaj, nem is emlékeztem, hogy ide tettem, meg akartam őrizni, nemcsak itt belül, emlékként, anyagként is, s látod, időközben elfelejtettem, hová pakoltam, ilyen ez – nevet nagymama, de nem úgy, ahogyan te ismered, nem a születésnapos „egyél még egy szelet tortát”-nevetés ez, ideges, hangja remegős, fájdalmas nevetés. Fontos lehet, amit talált, de mi az? Kérdezted? Megkérdezted, ugye, belenéztél, ugye?

Levél, édesanyádtól, odaadom, sőt, vidd is magaddal, nálad jobb helyen lesz, te legalább nem felejtetted el, hová teszed, igen, igen, biztos, elviheted, de előtte felolvasom neked, rendben? Nem hasonlít a hangunk, tudom, de mikor fiatal voltam, ugyanolyan volt, barackízú, kaparja a torkot, mikor a héjba bonyolódik az ember, akkor hasonlított, hasonlítottunk, emlékszel édesanyád hangjára? Felolvashatom neked, a mostani hangomon, édesanyád hangján és az én sajátomon? Rövid, szeretném.

Talán bólintottál, így volt? Közben pedig azon gondolkoztál, amin már olyan sokszor kavicsokat rugódva hazafele menet, azon, hogy emlékszel még a hangjára, emlékszel? De most ez is csak egy elindított (gondolat) fonal volt, nincs befejezés, nincs pont, ahogy az ajtók is félig csukódtak csak vissza, ahogy a tündérlány sem lehet csak tündérlány, most ez a ritmus, a mama szeretet-tempója, a hangja, amilyen az édesanyádé is lehetett volna, kéri, hogy kövesd, látod, ahogy készül a levél elolvasására.

„Kedvesek! Azért írok, hogy megköszönjem azokat, amivel útnak indítottatok. Itt nagy a szegénység, minden este későn fekszünk, a hátam már megsínylette, de kitartunk, elvégre segíteni jöttünk. Nagy szükség van józanságra és szeretetre. Emlékszem, ezeket mondtátok, maradjunk tiszt-

tán látók és szeressük a szenvedőket. Minden reggel ezzel kelek, minden este ezzel fekszem. Köszönöm nektek. Két hét múlva lépjük át a határt, nemsoká megölelhetjük egymást. Gondolunk rátok, szeretettel, G.” Lassan olvasott, megjedte a saját hangjától, mikor is olvasott utoljára hangosan, régen lehetett, nagyon régen.

Ez egy újabb ajtó, úgy érzed, tudom, belépni egy közelebbi elmúlt jelenbe, elutazni a betűk dőltségén, a papír gyűrődésein, ismét fél lábbal vagy itt-ott, közben köszönöd a lélekrajzot, egy újabb folt, ami fehérebbnek látszik, édesanyádból...

Sok a szín ma délután, talán túl sok is. Minden sárga, megkopott, meg szürke és fehér – foltokban –, idős, halovány és villódzó. Meg olyan erős minden, minden érzés, minden illat, minden hang. Pedig alig beszéltek, mama is utazik veled, keveset szól, mióta felolvasta a levelet, még kevesebbet, Vele találkozik most, tudod te is, mégis sok a hang, sok a szó, artikulálatlanul lebegnek, lehetőségként a meg nem talált csokolomok és jó napotok között. Azon (is) gondolkodsz, hogyan adj hangot te mindennek, hogyan meséld el, hogyan hívd életre a kép-embereket, akikkel valahogy egymáséi vagytok most már, hogyan csináld, hogy ne tartsd meg magadnak, mert szólni szeretnének, úgy érzed. Aztán lenézel a pokrócba tekert lábadra, s a kézre, ami rajta nyugszik. Nézed mamát, ahogy kapaszkodik beléd, kapaszkodik a sárga embereibe, a levélbe, aminek már távoli a hangja, nézed és látod a saját képkockáit, amit elmesélt és amit nem, ami lehetett és lehetett volna, nézed ezt a szép és igaz embert, aki beléd kapaszkodik, akinek nagy szüksége van rád, akinek ott az egész élete a szemében, a keze szorongatásában. Aki mesél neked egy bizonyos jelenben, neked, aki egyrészt az ő jelenében vagy, másrészt viszont egy teljesen másban, teljesen sajátosban. Aki mesél neked olyan emberekről, akik a múltja síkján vannak, úgy mesél, hogy az ő múltbeli (jelen)síkjá nem tud azonos lenni a tiédde, az unokáéval, de valahol mégis az. Talán pont ebben a zavart és kusza jelenségekben, ahol minden valóságosnak és élőnek hat. Mindeközben úgy érzed, ez a ti délutánodok, a ti időszétek, amit elmondasz belőle, csak cafatja lehet ennek a közösségnek, s megelégszel a részletekkel, a benyomásokkal, a szakadt szavakkal, amelyek inkább kezdetei valaminek, semmint betöltői a hiányoknak. Megelégszel velük, s hálás vagy a kép-embereknek, a történeteknek, amiket csak sejthetsz, hálás vagy nagymamának és az együttlétnek.

Olyan, mintha csatópáloznánk, mikor egymáshoz akarunk kapcsolódni, nem gondolod? Van egy arcunk, van egy nevünk, bólintunk egymásnak, mintha ismernénk egymást, aztán kapunk egy szánkót, havas dombtetőt és pár közös percet, hogy valódi arcunk, valódi nevünk oszthassuk meg egymással. Hogy a kézzorításunkban legyen erő, a belső ismeretség ereje, nem a tiszteletteljes bemutatkozás halványsága, hogy egymás tekintetébe kapaszkodhassunk, de úgy igazán, a megosztott történeteinkkel

együtt. Csatópáloztam akkor is, mikor bekopogtam a kép-emberekhez, mert kellett ez a páli maszk, mögötte kereshettem magam nyugodtan, kereshettem őket nyugodtan, remélve, hogy átmenekíthetek az ő jelenük-ből valamicskét az enyéembe, ahol már nem Csató Pál leszek, nem leszek idegen saját magam előtt sem, ahol én leszek a mama-pokróban, és hallgatom őket nyíló és csukódó ajtók nélkül, régi vágású arcukba bámulok. Közben meg jót nevetek magamban, hisz a sárga kép-jelenben nem tudhat-tak rólam, nem tudhatták, hogy folytatódik majd az életvonaluk, a törté-netük, nem tudhatták, hogy dörömbölök majd az ajtajukon, őket keresem, nem tévedés, nem vétettem el a házszámot, pont őket keresem (meg magam is közben, igen gyakran).

Ezeket már nekem mondod, távolabb egy kicsit a mama-délutántól, az idők párbeszédétől, olyan részlegesen és cafatokban, ahogyan akkor érez-ted, hogy majd mondani fogod. Nekem mondod, hozod a valamikori jelen-tapasztalatod, átfolyva az én jelenembe, kapálózva a közös (jelen)perce-kért, így könnyebb, igen, megosztjuk magunk egymással, hisz átjárható az idő(nk), s valahogy találkozni kell a történeteknek. Igen, szívesen hallgat-lak, s közben narratívát adok az élményednek, rendben? Kell a közelségta-pasztalat, hogy élőnek érezzük a... kép-embereket, igen, meg talán magunk is. Kell, hogy... Végül is, így próbáljuk megteremteni egymást, nem?